

درختان مقدس در تهران

کلاس گیاه شناسی مهارتی - استاد مجید اسکندری

❖ مردادماه ۱۴۰۴

علی اکبر غلامی

پژوهش کاربردی - نسخه ۱

درختان مقدس در تهران

1 (تعریف درختان مقدس

درختان مقدس معمولاً درختانی هستند که مردم به آن‌ها احترام می‌گذارند، به نیت گرفتن حاجت به آن‌ها دخیل می‌بندند، پارچه می‌بندند یا در کنار آن‌ها نذر می‌کنند. این درختان ممکن است در کنار امامزاده‌ها، بقعه‌ها یا چشمه‌های مقدس قرار گرفته باشند.

درختان مقدس در تهران، مانند بسیاری از نقاط ایران، بخشی از فرهنگ عامیانه، یافته‌های آیینی کهن و اعتقادات مذهبی، هستند. این درختان اغلب با مفاهیم معنوی، شفا، نذر و کرامت گره خورده‌اند و در حقیقت اکثر رستنی‌ها ارزشمند و قابل احترام هستند.

2 (نمونه‌هایی از درختان مقدس در تهران

۱. درخت سرو کهنسال امامزاده صالح (تجریش)

در صحن امامزاده صالح در تجریش، درخت سروی وجود داشته که سال‌ها مورد احترام مردم بوده.

برخی آن را نماد کرامت امامزاده و محلی برای نذر و دخیل می‌دانستند.

اگرچه درخت اصلی آسیب دیده یا خشک شده، خاطره و باور آن هنوز در فرهنگ محلی زنده است.

۲. درخت توت در کنار امامزاده داوود

مسیر پیاده‌روی به امامزاده داوود پر است از درختان کهنسال.

برخی از درختان خاص (به‌ویژه درخت توت) در نزدیکی امامزاده به‌عنوان درخت شفادهنده شناخته می‌شوند.

۳. درخت کنار امامزاده یحیی (خیابان ری)

در کنار امامزاده یحیی نیز درختانی بوده‌اند که مردم به آن‌ها دخیل می‌بستند.

این منطقه یکی از قدیمی‌ترین محله‌های تهران است، با باورهای غنی سنتی و آیینی.

۴. درختان کهنسال در گورستان ظهیرالدوله

برخی از بازدیدکنندگان این گورستان (که مدفن بسیاری از شاعران و هنرمندان است) به درختان آن احترام می‌گذارند.

گرچه باور عمومی به "مقدس بودن" آن‌ها کم‌رنگ‌تر از مناطق مذهبی است، اما باز هم نوعی حالت رازآلود و روحانی در این مکان وجود دارد.

3 (باورها و رسوم مرتبط با درختان مقدس

دخیل بستن: مردم برای حاجت‌گیری، پارچه یا نخ به شاخه‌های درخت می‌بندند.

نذر کردن: برخی کنار درخت شمع روشن می‌کنند یا غذا پخش می‌کنند.

شفابخشی: در باور عامیانه، لمس کردن یا نشستن در سایه‌ی درخت می‌تواند بیماری‌ها را درمان کند.

پرهیز از قطع کردن: قطع این درختان نوعی گناه و بی‌احترامی تلقی می‌شود.

4 (منابع فرهنگی و پژوهشی درباره درختان مقدس

برای پژوهش عمیق ترمی توان به منابع زیر رجوع کرد:

- (۱) کتابهای مردمنگاری تهران قدیم (از جمله آثار جعفر شهری)
- (۲) مقالات مردمشناسی درباره "درختان مقدس" در نشریات دانشگاهی
- (۳) وبسایت‌های مرتبط با میراث فرهنگی (مانند سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ایران)

5 (درختان مقدس و کهنسال تهران

5.1 هفت چنار بریانک (محله هفت چنار)

یکی از معروف‌ترین درختان مقدس در تهران، چنار هفت‌شاخه معروف به «هفت چنار» است. در دوره قاجار مردم محلی به دور این چنار جمع می‌شدند، نذر و خیرات پخش می‌کردند و سقاخانه‌ای در کنارش داشتند. از هفت تنه چنار، تنها دو-سه چنار باقی مانده که امروز در محوطه مقابل شهر کتاب هفت‌چنار حفاظت می‌شود. سن این درخت حدود هزار سال تخمین زده می‌شود [Darioush Shahbazi+۹](#)، [Rahnamato+۹](#) |

۷چنار از درخت‌های مشهور شهر تهران در حوالی قلعه بریانک بود. داستان از این قرار بود که از یک ریشه آن و تنه اصلی درخت چنار، ۷ درخت چنار روییده بود که در باور عامه این رویش نشانه تقدس بود. باور عمومی به حرمت ۷چنار باعث شده بود تا در همان حوالی سقاخانه‌ای دایر شود. اهالی در ایام مذهبی سال دور این درخت جمع می‌شدند و نذری و خیرات پخش می‌کردند. حالا از آن درخت عظیم و ۷تنه تناور آن، تنها ۳ چنار به یادگار مانده است.

در این میان درخت چنار ۹۰۰ ساله تهران یکی از این نمادهای مهم تهران در محله عودلاجان بود که در سال ۱۳۳۰ در فهرست وزارت فرهنگ و اداره باستان شناسی ثبت شد.

البته امروزه قسمت‌هایی از درخت خشک شده که زیاد خوشایند نیست، ولی با این حال این درخت برای ادامه زندگی در تلاش است و هنوز نفس می‌کشد.

با توجه به اینکه درخت چنار ۹۰۰ ساله تهران در مکان پرتردد و در محدوده طرح ترافیک تهران قرار دارد، پیشنهاد ما استفاده از مترو یا اتوبوس است. برای دیدن این درخت کافی است سوار اتوبوس‌های میدان شوش به سمت میدان بهارستان یا میدان قیام به میدان رسالت شوید و در ایستگاه چهارراه سیروس پیاده شوید که تنها حدود ۸ دقیقه از این محل فاصله دارد.

اگر هم که در ایستگاه مترو پانزده خرداد در خط یک یعنی تجریش به کهریزک پیاده شوید، ۲۳ دقیقه بعد به این درخت می‌رسید. این چنار در حیاط امامزاده یحیی جا خوش کرده‌است.

خلاصه اگر به محله بازار و عودلاجان سری زدید حتما از این چنار کهن‌سال و معروف این محله دیدن کنید. دیدن یک موجود زنده که با سنی چند صد ساله انرژی مثبت زیادی دارد و این را به ما یادآوری می‌کند که زندگی در جریان است.

5.2 درخت داغداغان در شمیرانات

داغداغان (یا «تا») در فرهنگ قدیم روستاهای شمیران، درختی مقدس و معجزه‌آسا بوده که اعتقاد داشتند زمین را نرم می‌کند و هدیه‌ای از طبیعت برای کشاورزان است. هنوز هم نمونه‌هایی از آن در کوچه‌باغ‌های اوین، درکه و اطراف بوستان قیطریه دیده می‌شود [Borna News+۲](#)، [Tabiat+۲](#) |

5.3 چنار سرو امثال امامزاده صالح (تجریش)

در محوطه امامزاده صالح در تجریش، یک چنار بسیار کهنسال وجود داشت که به عنوان چنار مقدس شناخته شده بود؛ برخی آن را به رویاهایی نسبت می‌دادند که منجر به بنای امامزاده شد. اگرچه این درخت اکنون آسیب دیده یا از بین رفته، اما یاد آن هنوز در فرهنگ محلی باقی‌ست khamseen@emamzadeh-yahya-varamin.hart.lsa.umich.edu.

چنار ۷ شاخه محله سوهانک با گذشت قرن‌ها، به هویت این محله تبدیل شده است. تاریخ‌شناس‌ها عمر این درخت را نزدیک به ۹۰۰ سال تخمین می‌زنند و اگر حدس و گمان‌ها درست باشد چنار ۷ شاخه سوهانک را باید یکی از ۳ چنار قدیمی پایتخت بدانیم. طبق روایت‌ها ۷ چنار سوهانک نخستین درختی بوده که در این محله جوانه زده و از دل خاک بیرون آمده است.

5.4 سرو ایرانی (سرو ناز)

سرو در فرهنگ و اساطیر ایران از دیرباز نماد پایداری، بقای جاودان و تقدس بوده است. سروهای کهنسال هنوز در برخی باغ‌ها و مقابر تهران دیده می‌شوند. سروهای زیادی در محوطه‌های مذهبی و تاریخی حفظ شده‌اند که نمادی از ارتباط معنوی با تاریخ دیرینه هستند. eligasht.com+2 مر داد +۲

6 باورهای عمومی

* تقدس چنارها و سروها: درختان چنار و سرو نمادی از حیات شاخص، شفا و پایداری بوده‌اند. در نواحی مذهبی و امامزادگان، مردم برای حاجت یا شفای مریض، پارچه می‌بستند یا نذر می‌کردند. tehrantimes.com - tehrantimes.com داغداغان: باور بر این بود که این درخت توانایی نرم کردن زمین‌های سخت را دارد و نقش شگفت‌انگیز کشاورزان منطقه بوده است Borna News+2Tabiat+2.

7 چطور بازدید کنیم؟

فرم نقشه‌ای تهیه کنیم، می‌توانیم لوکیشن تقریبی محله‌های بریانک، شمیرانات، تجریش و اوین را با نقاط درختان مطروحه در قالب یک نقشه ساده معرفی کنیم. همچنین امکان معرفی منابع برای بازدید محل‌های مشابه در دیگر شهرهای ایران مثل کاشان و یزد هم وجود دارد.

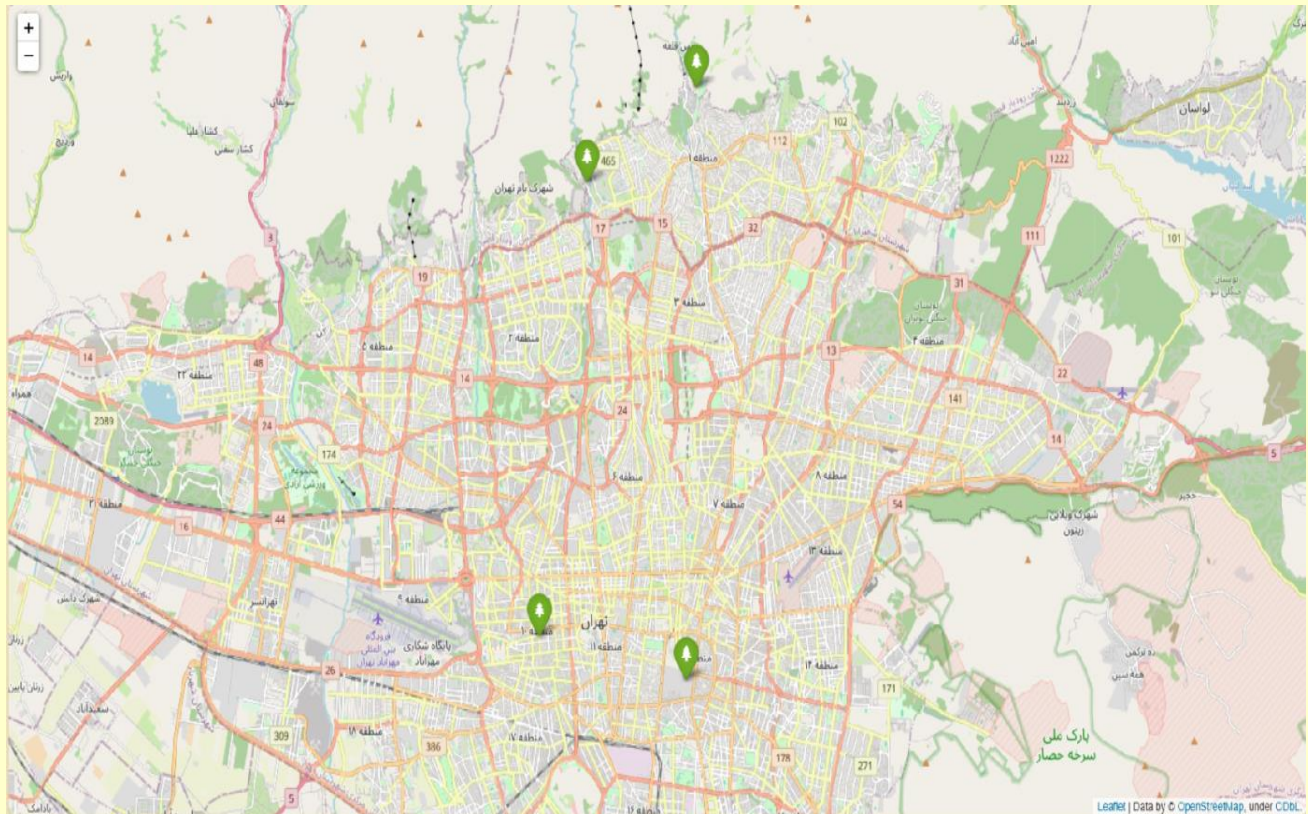
8 جمع‌بندی

جدول ۸-۱ درختان مقدس تهران و جمع‌بندی ویژگی‌ها

نام درخت	مکان حدودی	ویژگی مقدس	وضعیت فعلی
هفت چنار	محله هفت‌چنار، تهران	نذر و تجمع مردم و سقاخانه	۲-۳ تنه باقی مانده
داغداغان	شمیران (اوین، درکه، قیطریه)	باور به قدرت شخم زدن زمین	چند نمونه هنوز باقی است
چنار امامزاده صالح	تجریش، تهران	برکت و تقدس معنوی	یادآوری تاریخی، احتمالاً از بین رفته
سرو کهن	باغ‌ها و اماکن مذهبی تهران	نماد پایداری و شفا	برخی هنوز سالم هستند

شکل ۸- ۱ نقشه جانمایی درختان مقدس تهران

در این نقشه، اطلاعات مربوط به چنار هفت‌چنار، چنار امامزاده صالح، درخت داغداغان در اوین، درختان کنار امامزاده یحیی با موقعیت مکانی و توضیحی مختصر مشخص شده‌اند

درخت داغداغان

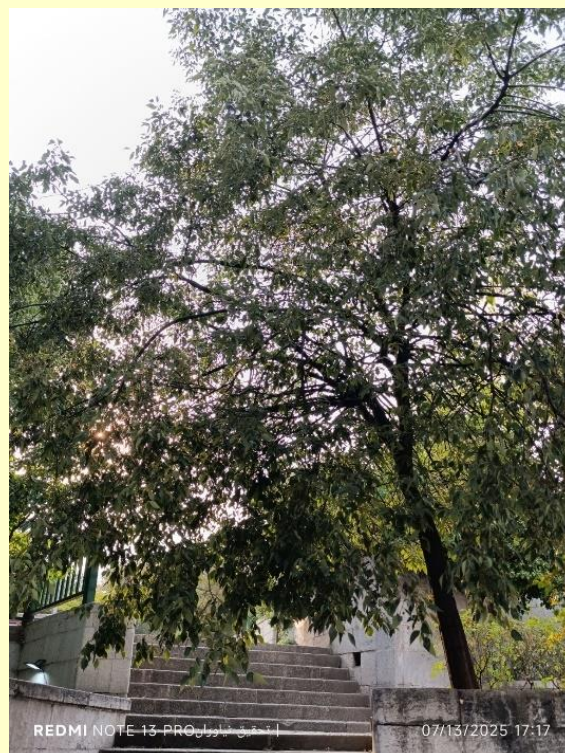
(*Celtis occidentalis*)

بررسی جامع و علمی

مقدمه

:

درخت داغداغان (*Celtis occidentalis*)، که با نام‌های دیگری همچون "هکبری" (*Hackberry*) و "شجرالاجاص" نیز شناخته می‌شود، درختی خزان‌دار و بومی آمریکای شمالی است. این درخت به دلیل سازگاری بالا با شرایط آب و هوایی متنوع، مقاومت در برابر آلودگی هوا، و طول عمر زیاد، به عنوان یک درخت زینتی و سایه‌انداز در بسیاری از مناطق جهان، از جمله ایران، مورد استفاده قرار می‌گیرد. اهمیت این درخت تنها به جنبه‌های زینتی محدود نمی‌شود، بلکه فواید زیست‌محیطی، دارویی و اقتصادی متعددی نیز دارد که در این مقاله به بررسی جامع آن‌ها خواهیم پرداخت. هدف از این مقاله ارائه اطلاعاتی دقیق و مبتنی بر تحقیقات علمی در مورد درخت داغداغان، شامل ویژگی‌های گیاه‌شناسی، اکولوژی، کاربردها، و چالش‌های مربوط به آن است. درخت داغداغان را در ایران در کنار امام‌زاده‌ها و مقابر می‌توان دید و ظاهراً در میان مردم برخی مناطق ایران جنبه‌ی مقدس داشته است. این درخت در ایران با نام‌های محلی‌ای از قبیل درخت تا (در کرج و خرم‌آباد)، داغداغان (خلخال و خوی)، تادار و تهدار (در رودبار)، درخت ته و چوب نظر (در شمیرانات و اطراف تهران)، تاین (ارسباران)، تائی، تاک و تاغ (در بختیاری و لرستان) و تاغوت (در خراسان) شناخته می‌شود.

نمونه ایی از درخت داغداغان که در شرق پارک نیاوران تهران نگهداری می شود

ویژگی‌های گیاه‌شناسی:

درخت داغداغان معمولاً به ارتفاع ۵ تا ۲۰ متر می‌رسد و دارای تاج کروی و گسترده‌ای است. طبق مشاهدات تنه درخت می‌تواند تا ۶۰ تا ۹۰ سانتی‌متر هم برسد و پوست آن خاکستری روشن با برجستگی‌های چوب‌پنبه‌ای است که با افزایش سن، عمیق‌تر و ناهموارتر می‌شوند. برگ‌های داغداغان متناوب، تخم‌مرغی شکل، و دارای لبه‌های دندانه‌دار هستند. طول برگ‌ها معمولاً بین ۵ تا ۱۲ سانتی‌متر است و رنگ آن‌ها در فصل بهار سبز روشن و در پاییز زرد طلایی می‌شود. گل‌های داغداغان کوچک و غیر قابل توجه هستند و در بهار ظاهر می‌شوند. میوه‌های این درخت کروی شکل، به قطر حدود ۸ میلی‌متر، و به رنگ نارنجی مایل به قرمز یا بنفش تیره هستند. میوه‌ها در پاییز می‌رسند و برای پرندگان و سایر حیوانات وحشی منبع غذایی مهمی محسوب می‌شوند.

اکولوژی و پراکنش:

درخت داغداغان در طیف گسترده‌ای از زیستگاه‌ها یافت می‌شود، از جمله جنگل‌های معتدل، بیشه‌زارها، و حاشیه‌های رودخانه‌ها. این درخت به خاک‌های حاصلخیز و با زهکشی خوب ترجیح می‌دهد، اما می‌تواند در خاک‌های فقیر و خشک نیز رشد کند. داغداغان به نور خورشید کامل نیاز دارد، اما می‌تواند در سایه جزئی نیز زنده بماند. این درخت به سرما مقاوم است و می‌تواند دمای پایین تا منفی ۳۰ درجه سانتی‌گراد را تحمل کند. پراکنش طبیعی داغداغان در آمریکای شمالی از جنوب کانادا تا شمال مکزیک گسترده است. این درخت به عنوان یک گونه مهاجم در برخی مناطق معرفی شده است، اما در بیشتر موارد، به عنوان یک گونه بومی و مفید در نظر گرفته می‌شود.

کاربردها :

درخت داغداغان دارای کاربردهای متنوعی است که در زیر به برخی از آنها اشاره می‌شود:

درخت زینتی: داغداغان به دلیل شکل زیبا، سایه‌اندازی مناسب، و مقاومت در برابر آلودگی هوا، به عنوان یک درخت زینتی محبوب در پارک‌ها، باغ‌ها، و خیابان‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

تولید چوب: چوب داغداغان سبک، نرم، و نسبتاً ضعیف است، اما برای ساخت جعبه‌ها، پالت‌ها، و سایر محصولات چوبی سبک مورد استفاده قرار می‌گیرد.

غذا برای حیات وحش: میوه‌های داغداغان منبع غذایی مهمی برای پرندگان، سنجاب‌ها، و سایر حیوانات وحشی هستند.

دارو: تحقیقات نشان داده است در طب سنتی، از برگ‌ها و پوست درخت داغداغان عصاره‌هایی که دارای خواص ضد التهابی، ضد میکروبی، و آنتی‌اکسیدانی هست تهیه می‌شود.

کنترل فرسایش خاک: ریشه‌های عمیق درخت داغداغان به تثبیت خاک کمک می‌کنند و از فرسایش خاک جلوگیری می‌کنند.

تصفیه هوا: درخت داغداغان با جذب آلاینده‌های هوا و تولید اکسیژن، به بهبود کیفیت هوا کمک می‌کند.

چالش‌ها:

درخت داغداغان با برخی چالش‌ها نیز روبرو است، از جمله:

بیماری‌ها و آفات: داغداغان مستعد ابتلا به برخی بیماری‌های قارچی و آفات حشره‌ای است که می‌توانند به درخت آسیب برسانند.

رقابت با سایر گیاهان: در برخی مناطق، داغداغان با سایر گیاهان بومی برای منابع آب و نور رقابت می‌کند.

آسیب‌های ناشی از طوفان: شاخه‌های داغداغان نسبتاً شکننده هستند و ممکن است در اثر طوفان شکسته شوند.

پراکنش درخت داغداغان در سطح استان تهران :

در استان تهران، درخت داغداغان (*Celtis australis*) در مناطق مختلفی یافت می‌شود. این درخت در پارک‌های جنگلی و ملی، دامنه‌های کوهستانی و در نزدیکی رودخانه‌ها و چشمه‌ها می‌روید. برخی از مکان‌هایی که احتمالاً می‌توانید درخت داغداغان را در تهران پیدا کنید عبارتند از : پارک جنگلی چیتگر: این پارک دارای گونه‌های مختلف گیاهی از جمله درخت داغداغان است. پارک ملی خجیر: در این پارک، بهترین جنگل‌های پسته وحشی در البرز وجود دارد و درختان داغداغان نیز از درختان مهم این پارک هستند.

پارک لاله: این پارک یکی از بزرگترین فضاهای سبز شهری در تهران است و دارای درختان مختلفی از جمله داغداغان است. پارک نیاوران: این پارک در منطقه نیاوران واقع شده و دارای یک درخت چنار قدیمی و فضای سبز است. دامنه‌های کوهستانی: درخت داغداغان در دامنه‌های کوهستانی استان تهران نیز یافت می‌شود.

برای یافتن دقیق‌تر درخت داغداغان، می‌توانید به این مکان‌ها مراجعه کرده یا با کارشناسان فضای سبز شهرداری تهران مشورت کرد ..

توجه: این مقاله بر اساس اطلاعات موجود در منابع ذکر شده تهیه شده است و برای استفاده دارویی از گیاهان، حتماً با پزشک یا متخصص گیاه‌درمانی مشورت نمایید.

چرا داغداغان بکاریم ؟

—بومی ایران است و با شرایط آب و هوایی کشور سازگار است

—در برابر خشکی، کم آبی و سرما مقاوم است

—قابلیت تثبیت نیتروژن و افزایش مواد آلی در خاک را دارد

—زنبورها را به دلیل ارزش شهد و دانه گرده گل جذب می‌کند

با توجه به تحقیقات انجام شده، حاصلخیزی خاک جنگل در نواحی رشد داغداغان به دلیل فرایند تثبیت نیتروژن به میزان قابل توجهی افزایش می‌یابد و آن را به گزینه مناسبی برای احیای جنگل تبدیل می‌کند.

زمین‌هایی که در گذشته جنگل بوده‌اند و در حال حاضر تخریب و به شدت در معرض آیشویی و فرسایش خاک قرار دارند میتوانند با کاشت گونه‌های تثبیت کننده نیتروژن مانند داغداغان ، عناصر مورد نیاز سایر نهال‌های نورسته را فراهم کنند و در طول زمان جنگل احیا گردد.

اجداد ما در این سرزمین این درخت را مقدس دانسته‌اند و کردها و لرها بر قالی‌هایشان نقش زده‌اند (ترکمن‌ها)، چوب آن را همراه کودکان گماشته‌اند تا از چشم زخم به دور باشند (خراسان، کرمانشاه و عشایر) و برخی نام تهران (ته ران) را ترکیبی از نام درخت ته و پسوند مناطق قدیمی تهران مانند شمیران، نیاوران و ... می‌دانند.

گفتنی است درختان بومی بسیاری برای کاشت مناسب‌تر از کاج و سایر گیاهان غیربومی هستند که داغداغان یکی از آنهاست.

طرز کاشت درخت داغداغان :

کاشت و تکثیر درخت داغداغان از طریق بذر انجام می‌شود. بذره‌ای این درخت را در اواسط بهمن ماه در خزانه ای در گلخانه و در درون یک قاب سرد بکارید و آبیاری کنید. جوانه زنی این درخت طولانی و ممکن است حدود یکسال طول بکشد پس صبور باشید. وقتی گیاه رشد خود را آغاز کرد و به حد معینی از رشد رسید، می‌توانید نهال بدست آمده را در زمین اصلی یا گلدان مورد کشت قرار دهید. همچنین می‌توانید در فصل بهار بذر را مستقیماً در زمین اصلی بکارید.

ارتفاع:

ارتفاع این درخت بین ۲۰ تا ۴۰ متر می‌باشد. ارتفاع بنسای این درخت نیز بین ۳۰ تا ۸۰ سانتی متر می‌باشد.

فاصله کاشت:

فاصله کاشت بذر این درخت بین ۳۰ تا ۶۰ سانتی متر می‌باشد.

عمق کاشت:

پس از کاشت بذر لایه نازکی خاک و ماسه روی آن بریزید.

خاک مناسب:

درخت داغداغان در خاکهای لومی و شنی رشد خوبی دارد، توجه نمایید که خاک باید از زهکشی مناسبی برخوردار باشد.

دمای مناسب:

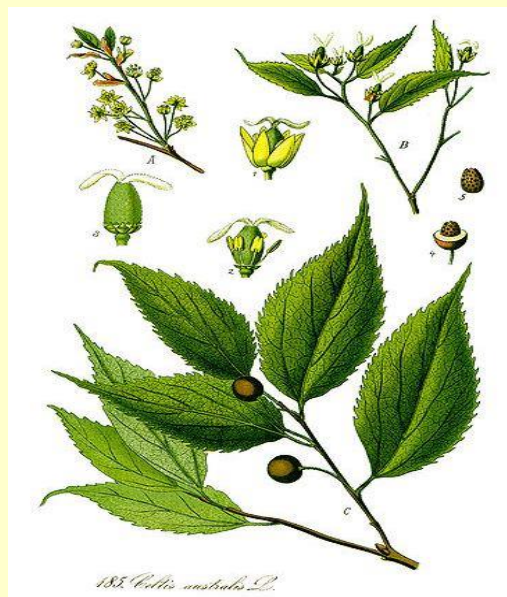
دمای ایده آل برای رشد این درخت ۱۸ درجه سانتیگراد می‌باشد. دمای بین ۱۵ تا ۲۰ درجه مناسب رشد این درخت می‌باشد.

زمان گلدهی:

گلدهی این گیاه در فصل بهار می‌باشد.

مقدار آبدهی:

به آبیاری متوسط و منظمی برای رشد نیاز دارد. نور مناسب به نور زیاد خورشید برای رشد نیازمند است.

نتیجه‌گیری :

ریشه‌های باورهای مردم درباره درختان عمیق است و با اسطوره‌شناسی، معنویت و ضرورت عملی در هم تنیده‌اند. از تمدن‌های باستانی تا جوامع مدرن، درختان به عنوان نمادهای قدرتمندی از زندگی، رشد و پیوستگی عمل کرده‌اند و هویت‌های فرهنگی و شیوه‌های معنوی را در سراسر جهان شکل داده‌اند. شناخت و حفظ این نمادها و معانی آن‌ها تضمین می‌کند که خرد گذشته در قلب و کردار ما زنده بماند. درخت داغداغان (*Celtis occidentalis*) درختی ارزشمند با ویژگی‌های گیاه‌شناسی منحصر به فرد، اکولوژی گسترده، و کاربردهای متنوع است. این درخت به عنوان یک درخت زینتی، منبع غذا برای حیات وحش، ماده اولیه برای تولید چوب، و دارو در طب سنتی مورد استفاده قرار می‌گیرد. با وجود برخی چالش‌ها، داغداغان همچنان به عنوان یک گونه مهم در اکوسیستم‌های آمریکای شمالی و سایر مناطق جهان شناخته می‌شود. تحقیقات بیشتر در مورد این درخت می‌تواند به درک بهتر ویژگی‌ها و کاربردهای آن کمک کند و امکان استفاده پایدار از آن را فراهم آورد.

گردآوری شده در تیر و مرداد ماه هزار و چهارصد و چهار
 علی اکبر غلامی - تحت نظر استاد دکتر مجید اسکندری

منابع:

منابع فرهنگی و پژوهشی درباره درختان مقدس :

کتاب‌های مردم‌نگاری تهران قدیم (از جمله آثار جعفر شهری)

مقالات مردم‌شناسی درباره "درختان مقدس" در نشریات دانشگاهی

وبسایت‌های مرتبط با میراث فرهنگی (مانند سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ایران)

Dirr, M. A. (۲۰۰۹). *Manual of Woody Landscape Plants*. Stipes Publishing.

Gilman, E. F., & Watson, D. G. (۱۹۹۳). *Celtis occidentalis*: Hackberry. University of Florida, IFAS Extension.

USDA, NRCS. (n.d.). *PLANTS Profile for Celtis occidentalis (Common Hackberry)*.

Retrieved from <https://plants.usda.gov/home/plantProfile?symbol=CEOC>

Missouri Botanical Garden. (n.d.). *Celtis occidentalis*. Retrieved from

<https://www.missouribotanicalgarden.org/PlantFinder/PlantFinderDetails.aspx?kempercode=a900>

Various scientific journals and publications on botany, ecology, and forestry. (جستجو در)

(برای یافتن مقالات مرتبط Google Scholar, Scopus, Web of Science پایگاه‌های داده علمی مانند)

در این پژوهش به عنوان نمونه از استان بوشهر یاد می کنیم :

9 درختان مقدس بوشهر

9.1 درخت کنار (Conar)

درخت کنار که در جنوب ایران، به ویژه استان بوشهر، جایگاه ویژه و تقدسی معنوی دارد، عمدتاً در محوطه امامزادگان، کنار چشمه ها یا نقاط مقدس قرار دارد:

این درخت به عنوان «توتم گیاهی» در اسطوره ها و فرهنگ عامه بوشهر ریشه دارد و معمولاً برای دعا، نذر و دخیل بستن استفاده می شود
eligasht.com+2Instagram+2Civilica+2hamooniran.ir+2.

مردم بر این باورند که قطع یا آسیب به این درخت، موجب بدبختی می شود، و برخی آن را محل حضور اجنه نیز می دانند؛ بدین دلیل به آن احترام خاص می گذارند. hamooniran.ir

9.2 درختان ثبت شده ملی

پنج درخت کهنسال در استان بوشهر به عنوان میراث طبیعی ثبت ملی شده اند:

کهور امامزاده شاهزاده ابراهیم (روستای نینزک، دشتستان)، با قدمتی حدود ۲۲۰ سال.

درخت کنار امامزاده ضیاء و امامزاده کل جبار (روستای تنگ زرد، دشتستان) با قدمت بیش از ۳۰۰ سال (یکی بیش از ۴۵۰ سال) [ایرنا.۱+](#)

این درختان نمادهای طبیعی مقدس هستند که خدمات میراث فرهنگی برای حفاظت از آنها اعمال می شود.

9.3 درخت نخل

در جنوب ایران، به ویژه در بوشهر، نخل های خرما (زراعت نخيلات) ارزشی مقدس دارند:

واحد شمارش نخل، «نفر» در نظر گرفته شده و از انسان ماندنگی آن سخن می رود؛ هیچ بخشی از نخل دور ریختنی نیست این تقدس برگرفته از دیدگاه مذهبی و اساطیری است sanad.iau.ir+8+yjc.ir+8 [ایرنا.۸+](#)

نخل در باورهای مردم جنوب به عنوان درخت زندگی، باروری، و نماد پایداری شناخته می شود؛ حتی در قرآن کریم نیز نمونه های از کلمه پاکیزه و سالم به درخت تشبیه شده است. sanad.iau.ir

9.4 نقشه پیشنهادی برای بازدید (مناطق قابل توجه)

نقشه با موقعیت تقریبی برای بازدید از این درختان شامل :

امامزاده هایی که در اطرافشان درخت کنار مقدس قرار دارد.

روستای نینزک و تنگ زرد در دشتستان برای دیدن درختان کنار کهنسال ثبت شده.

نخلستان های بوشهر برای آشنایی با ارزش فرهنگی و تقدس درخت نخل.

9.5 جمع‌بندی سریع

جدول 9-1 درختان مقدس بوشهر و جمع‌بندی ویژگی‌ها

نوع درخت	ویژگی مقدس و فرهنگی	وضعیت
کنار (Conar)	توتم گیاهی، محل نذر، دخیل، تقدس همراه با ترس خرافی	نمونه‌های حفظ‌شده در اطراف امامزاده‌ها
کهور و کنار کهنسال ثبت‌شده	گواه تاریخی دفاع از طبیعت، میراث طبیعی با قدمت ۱۵۰-۵۱۰ سال	تحت حفاظت میراث فرهنگی
نخل خرما	نماد باروری، زندگی، مقدس‌شماری در آیین مردم جنوب، قرآن و اساطیر	سراسر استان به‌ویژه بوشهر

شکل 9-1 نقشه جانمایی درختان مقدس بوشهر

